Raadsvoorstel

Onderwerp	Raadsvoorstel Rekenkameronderzoek Ondermijning
Zaakid	2023-017820
Auteur	Anna de Vries - Asselbergs +31793468269 A.E.de.Vries@zoetermeer.nl
Directeur	drs. R. Blokland MCM

Uiterste behandeldatum (+ reden)	Behandeling tegelijkertijd met het raadsvoorstel Vaststelling Kadernota 'Voor een veilig Zoetermeer, het veiligheidsbeleid van 2023 tot en met 2026'
Programma(s)	Alle
Eerdere besluitvorming	
Samenvatting	Verschillende incidenten in Zoetermeer de afgelopen jaren hebben het thema ondermijning op de kaart gezet. Sinds 2018 is ondermijning één van de speerpunten in het gemeentelijk veiligheidsbeleid (vóór die tijd werd gesproken van de bestrijding van 'georganiseerde misdaad'). Omdat de aanpak van ondermijning zich naar haar aard veelal onder de radar bevindt, wilde de rekenkamercommissie een onderzoek uitvoeren naar dit onderwerp. Het onderzoek dient als ondersteuning van de raad in de (bestuurlijke) aanpak van ondermijning. Het onderzoeksrapport geeft een beschrijving van ondermijnende praktijken in Zoetermeer en van de (knelpunten in de) aanpak daarvan. Naar aanleiding van het onderzoek concludeert de rekenkamercommissie dat bepaalde kenmerken van de stad (bereikbaarheid, sociaal-economische kwetsbaarheid) Zoetermeer kwetsbaar maken voor ondermijning. Daarnaast is de aanpak van ondermijning gefragmenteerd en nog niet volwassen te noemen. Er is achterstand in het Bibob-beleid en Zoetermeer heeft minder fte beschikbaar dan vergelijkbare gemeenten. De rekenkamercommissie heeft diverse aanbevelingen geformuleerd aan zowel raad als college. Voorgesteld wordt deze aanbevelingen over te nemen.
Bijlagen	1. Aanbiedingsbrief raad onderzoek Ondermijning 2. Onderzoeksrapport 'Over (de gemeentelijke aanpak van) ondermijning in Zoetermeer' 3. Bestuurlijke nota Ondermijning 4. Bestuurlijke reactie rekenkameronderzoek Ondermijning 5. Analyse van de gemeentelijke veiligheidsorganisatie

Raadsbesluit

Raadsvoorstel Rekenkameronderzoek Ondermijning
2023-017820

De raad van de gemeente Zoetermeer;
Gelezen het onderzoeksrapport van de rekenkamercommissie over Ondermijning en de bestuurlijke reactie hierop van het college van B&W

besluit

1. a. de aanbeveling van de rekenkamercommissie, om te werken aan een integrale aanpak van ondermijning, over te nemen en
   b. het college te verzoeken om, zoals het college zich heeft voorgenomen, een uitwerking te maken van deze integrale aanpak van ondermijning en daarin in elk geval de volgende punten mee te nemen:
      - de wijze waarop relevante ambtenaren, vooral ook van buiten het veiligheidsdomein, worden ingezet
      - preventie
      - de koppeling van veiligheid met wijkgericht werken
      - aandacht voor zowel slachtoffers als daders
      - efficiënte en effectieve informatiedeling tussen relevante partijen
      - het organiseren van positieve coalities en publiek-private samenwerking met bonafide (georganiseerde) ondernemers en intern met Economische Zaken en Ruimtelijke Ordening;
   c. de uitgewerkte aanpak uiterlijk 1 december 2023 ter kennisgeving aan de raad te sturen.

2. a. de aanbeveling van de rekenkamercommissie, om te onderkennen dat ook leden van het gemeentebestuur en ambtenaren doelwit kunnen zijn van ondermijnende activiteiten, over te nemen en
   b. de burgemeester (conform artikel 170 lid 2 GW), college en griffie te verzoeken telkens, daar waar en wanneer dat opportuun is, aandacht te besteden aan weerbaarheid en integriteit.

3. a. de aanbeveling van de rekenkamercommissie aan het college, om zorg te dragen voor informatiedeling tussen het sociaal domein en de veiligheidsorganisatie, over te nemen en
   b. het college te verzoeken om het door het college voorgenomen onderzoek naar de (juridische) mogelijkheden van gegevensdeling zo spoedig mogelijk uit te voeren en
   c. de raad over de uitkomsten van dit onderzoek te informeren.

Over dit besluit geen referendum mogelijk te maken omdat het een organisatorische aangelegenheid van de raad betreft.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 11 april 2023

de griffier, de voorzitter,

drs. R. Blokland MCM drs. M.J. Bezuijen

Toelichting

Probleemstelling en kader
Verschillende incidenten in Zoetermeer de afgelopen jaren hebben het thema ondermijning op de kaart gezet. Vanaf 2018 is ondermijning als één van de speerpunten in het integraal veiligheidsbeleid opgenomen. Vóór die tijd was het beleid gericht op het bestrijden van, zoals het toen werd genoemd, 'georganiseerde misdaad'. De aanpak van ondermijning bevindt zich naar haar aard veelal onder de radar. Het nu voorliggende onderzoeksrapport biedt een beschrijving van ondermijnende praktijken in Zoetermeer en van de (knelpunten in de) aanpak daarvan. Waar relevant, is materiaal meegenomen uit een brede analyse van de gemeentelijke veiligheidsorganisatie. Deze analyse, die op verzoek van de burgemeester is uitgevoerd, is vlak voor de start van dit rekenkameronderzoek afgerond. Beide onderzoeken zijn door dezelfde onderzoekers uitgevoerd.

Gedurende de looptijd van het onderzoek werden de coalitieonderhandelingen gevoerd. In het daaruit volgende coalitieakkoord 2022 – 2026 is een jaarlijks budget van € 650.000 opgenomen voor de ondermijningsaanpak (waarvan tweederde bestemd is om tijdelijke capaciteit structureel te maken). Tot die tijd was er alleen tijdelijke financiering beschikbaar.

Conclusies
Op basis van de bevindingen zoals verwoord in het onderzoeksrapport, heeft de rekenkamercommissie de volgende conclusies getrokken.

1. Situationele en sociaal-economische factoren maken Zoetermeer kwetsbaar voor ondermijning. Situationele factoren zijn bijvoorbeeld het kenmerk van Zoetermeer als groeigemeente en de goede bereikbaarheid van de stad. Een sociaal-economische kwetsbaarheid is bijvoorbeeld de ongunstige trend die het rapport Louter constateerde.
2. Zoetermeer heeft ondermijning lang veronachtzaamd. Dit heeft gezorgd voor bijvoorbeeld achterstand in het Bibob-beleid. Ook bestaat er een risico op een waterbed-effect van criminaliteit op bedrijventerreinen, aangezien omliggende gemeenten hier al een intensieve aanpak op kennen.
3. Zoetermeer heeft – nog steeds – minder fte beschikbaar voor de aanpak van ondermijning dan vergelijkbare gemeenten.
4. Er is geen helder omschreven en integraal beleid tegen ondermijning. De aanpak is gefragmenteerd. Er is bijvoorbeeld geen structurele publiek-private samenwerking en niet alle relevante informatie bereikt de regisseur ondermijning.

Aanbevelingen
Naar aanleiding van de conclusies heeft de rekenkamercommissie de volgende aanbevelingen voor de raad en het college geformuleerd:

<u>Aanbevelingen aan de raad en het college</u>
1. Werk aan een integrale aanpak van ondermijning, waarin een heldere visie wordt gekoppeld aan de inzet en betrokkenheid van de relevante ambtenaren (nadrukkelijk ook van andere afdelingen dan VVH). Blijf werk maken van preventie en pak de criminaliteit aan met handhaving door veiligheid te incorporeren in het wijkgericht werken.
2. Onderken dat ook leden van het gemeentebestuur en ambtenaren doelwit kunnen zijn van ondermijnende activiteiten. Zorg ervoor dat signalen van misplaatste beïnvloeding (of vermoedens daarvan) in vertrouwen met elkaar besproken kunnen worden.

<u>Aanbevelingen aan het college</u>
1. Richt de ondermijningsaanpak niet alleen op daders, maar heb ook oog voor mensen die zowel dader als slachtoffer zijn. Zorg ervoor dat informatie over de grenzen van het sociaal domein en de OOV-organisatie heen gedeeld wordt. In dit kader verwijst de rekenkamercommissie naar de bestuurlijke nota in het onderzoek Veiligheid en zorg, waarin

enkele observaties (zie kader hieronder) ten aanzien van het Sociaal Domein zijn geformuleerd, onder andere op het gebied van gegevensdeling.
2. Organiseer positieve coalities en publiek-private samenwerking met bonafide (georganiseerde) ondernemers en intern met Economische Zaken en Ruimtelijke Ordening, zodat de anonimiteit en daarmee speelruimte (met name op bedrijventerreinen) voor criminelen vermindert.

Voorstel/keuzemogelijkheden/risico's
Het college geeft in de bestuurlijke reactie aan te werken aan een uitwerking van de aanpak van ondermijning zoals die nu in de praktijk wordt uitgevoerd. Besluitpunt 1 heeft als doel enkele aandachtspunten mee te geven voor in de uitwerking (1b) alsmede een termijn aan het college mee te geven (1c).

Het tweede besluitpunt moet gelezen worden als een doorlopende aansporing aandacht te hebben voor bewustwording van de eigen kwetsbaarheid voor ondermijnende activiteiten, de weerbaarheid en integriteit van ambtenaren en bestuurders. Er gebeurt al veel, maar vanwege verloop is blijvende aandacht van belang.

Besluitpunt 3 heeft als doel werk te maken van een efficiënte en effectieve gegevensdeling tussen de verschillende ambtelijke afdelingen. Dit kan bijvoorbeeld preventie ondersteunen. Ook kan het mogelijk voorkomen dat een partij ten onrechte aanspraak maakt op gemeentelijke voorzieningen.

Financiën
Dit raadsbesluit heeft geen financiële gevolgen. De eventuele uitwerking van de aanbevelingen kan wel financiële gevolgen met zich meebrengen.

Controleprotocol
n.v.t.

Participatie en Communicatie
n.v.t.

Duurzaamheid
n.v.t.

Toegankelijkheid en bruikbaarheid voor gehandicapten
n.v.t.

Rapportage en evaluatie
Planning
In besluitpunt 1c wordt het college verzocht om uiterlijk 1 december 2023 een uitwerking van de ondermijningsaanpak ter kennisname aan het college te zenden.